

# ہندسہ دانش ہای قرآنی و

پیشہ

www.ketab.ir

محمد علی زادہ قائمیہ

9789692113013

|                     |   |                                                      |
|---------------------|---|------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : | علی زاده قائمیه، محمد، ۱۳۶۴.                         |
| عنوان و نام پدیدآور | : | هندسه دانش های قرآنی و حدیثی / محمد علی زاده قائمیه. |
| مشخصات نشر          | : | تهران، کلک مشاطه، ۱۳۹۸.                              |
| مشخصات ظاهری        | : | ۱۹۱ص: جدول، نمودار                                   |
| شابک                | : | ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۷۹۰۸-۵                                     |
| وضعیت فهرست نویسی   | : | فیبا                                                 |
| یادداشت             | : | کتابنامه                                             |
| موضوع               | : | قرآن - علوم قرآنی                                    |
| موضوع               | : | Quran - Quranic sciences                             |
| موضوع               | : | حدیث                                                 |
| موضوع               | : | Hadith                                               |
| رده بندی کنگره      | : | BP۶۹/۵                                               |
| رده بندی دیو        | : | ۲۹۷/۱۵                                               |
| شماره کتابشناسی ملی | : | ۶۰۵۹۳۹۱                                              |
| شناسه مجوز          | : | ۲۷۸۵۳۶-۳۶۷۹۷-۹                                       |

نویسندگان: محمد علی زاده قائمیه

عنوان: هندسه دانش های قرآنی و حدیثی

طراح جلد: محمد حسین عبدالغفوری

• چاپ اول: ۱۳۹۸ • تیراژ: ۱۰۰۰ جلد • تعداد صفحات: ۱۹۱ صفحه • قطع: وزیری

• قیمت: ۴۸۰۰۰ تومان

همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

تلفن درخواست کتاب: ۰۹۱۹۴۵۹۲۹۱۰

## فهرست مطالب

|       |                                  |    |
|-------|----------------------------------|----|
| ..... | مقدمه                            | ۱  |
| ..... | ویژگیهای این کتاب                | ۱  |
| ..... | اهداف کتاب                       | ۲  |
| ..... | درس اول                          | ۴  |
| ..... | کلیات                            | ۴  |
| ..... | اهداف درس                        | ۴  |
| ..... | معنای اصلی علم                   | ۴  |
| ..... | علم به معنای حسی                 | ۶  |
| ..... | سیر رشد علم                      | ۶  |
| ..... | دانش                             | ۶  |
| ..... | دانش مشترک                       | ۷  |
| ..... | دانش عمومی                       | ۷  |
| ..... | چگونه دانش عمومی خود را می‌سازیم | ۷  |
| ..... | علوم قرآن                        | ۸  |
| ..... | چیستی علوم قرآن                  | ۹  |
| ..... | مفهوم لغوی                       | ۹  |
| ..... | معنای اصطلاحی                    | ۱۰ |
| ..... | دانشهای اختصاصی                  | ۱۰ |
| ..... | چکیده                            | ۱۲ |
| ..... | پرسش                             | ۱۳ |
| ..... | فصل اول: دانش‌های مشترک          | ۱۳ |
| ..... | درس دوم: متن‌شناسی               | ۱۴ |
| ..... | اهداف درس                        | ۱۴ |
| ..... | متن                              | ۱۴ |
| ..... | ویژگی‌های متن                    | ۲۷ |
| ..... | متن فقط به کلام محدود نمی‌شود    | ۲۷ |
| ..... | منطوق                            | ۲۸ |

|    |                                   |
|----|-----------------------------------|
| ۳۵ | ..... ساختار متن                  |
| ۳۶ | ..... مفهوم سوره و آیه            |
| ۳۲ | ..... چکیده                       |
| ۳۲ | ..... پرسش                        |
| ۳۲ | ..... مطالعه بیشتر                |
| ۳۲ | ..... درس سوم: گونه‌شناسی متن (۱) |
| ۳۲ | ..... اهداف درس                   |
| ۳۲ | ..... نه‌شناسی                    |
| ۳۲ | ..... نسخ و نسخ                   |
| ۳۲ | ..... نسخ در لغت                  |
| ۳۳ | ..... نسخ در اصطلاح               |
| ۳۳ | ..... ۱- مرحله حکم واقع           |
| ۳۴ | ..... ۲- مرحله ثبوت حکم در ظاهر   |
| ۳۴ | ..... دلیل محال بودن نسخ          |
| ۳۶ | ..... نسخ در اسلام و قرآن         |
| ۳۶ | ..... اقسام نسخ                   |
| ۳۷ | ..... ۱- نسخ در تلاوت نه در حکم   |
| ۳۸ | ..... ۲- نسخ در تلاوت و حکم       |
| ۳۸ | ..... ۳- نسخ در حکم نه در تلاوت   |
| ۳۸ | ..... کیفیت نسخ                   |
| ۳۰ | ..... محکم و متشابه               |
| ۳۰ | ..... متشابهات در قرآن            |
| ۳۰ | ..... احکام و تشابه               |
| ۳۱ | ..... معنای تشابه در قرآن         |
| ۳۴ | ..... تشابه شائی (نوعی)           |
| ۳۴ | ..... تشابه اصلی و عرضی           |
| ۳۹ | ..... چکیده                       |
| ۳۹ | ..... پرسش                        |
| ۴۰ | ..... مطالعه بیشتر                |

|         |                                                                    |
|---------|--------------------------------------------------------------------|
| ۴۲..... | درس چهارم: گونه‌شناسی متن (۲).....                                 |
| ۴۲..... | اهداف درس.....                                                     |
| ۴۲..... | مطلق و مقید در قرآن.....                                           |
| ۴۳..... | مقدم و مؤخر در قرآن.....                                           |
| ۵۱..... | چکیده.....                                                         |
| ۵۲..... | پرسش.....                                                          |
| ۵۲..... | مطالعه بیشتر.....                                                  |
| ۵۴..... | درس پنجم: معارف قرآن و حدیث.....                                   |
| ۵۴..... | اهداف درس.....                                                     |
| ۵۴..... | معارف قرآن و حدیث.....                                             |
| ۵۴..... | اثبات وجود خداوند.....                                             |
| ۵۵..... | چه آیه‌ای از قرآن برای اثبات وجود خداوند برگزینی او آمده است؟..... |
| ۵۵..... | ۱) برهان نظم.....                                                  |
| ۵۶..... | ۲) برهان حرکت.....                                                 |
| ۵۶..... | ۳) برهان وجوب و امکان (فقر و غنی).....                             |
| ۵۷..... | ۴) برهان علت و معلول.....                                          |
| ۵۷..... | اهمیت اخلاق در روایات اسلامی.....                                  |
| ۵۸..... | چکیده.....                                                         |
| ۵۸..... | پرسش.....                                                          |
| ۶۰..... | درس ششم: علوم پیرامونی (۱).....                                    |
| ۶۰..... | اهداف درس.....                                                     |
| ۶۰..... | علوم پیرامونی.....                                                 |
| ۶۰..... | تاریخ قرآن.....                                                    |
| ۶۰..... | پیشینه اصطلاح تاریخ قرآن در نزد خاورشناسان.....                    |
| ۶۶..... | تاریخ قرآن در نزد مسلمانان.....                                    |
| ۷۱..... | چکیده.....                                                         |
| ۷۱..... | پرسش.....                                                          |
| ۷۴..... | درس هفتم: علوم پیرامونی (۲).....                                   |
| ۷۴..... | اهداف درس.....                                                     |

|    |                                               |
|----|-----------------------------------------------|
| ۷۳ | تاریخ حدیث                                    |
| ۷۴ | اهمیت بررسی حدیث و تاریخ آن                   |
| ۷۵ | ویژگی‌های تاریخ حدیث شیعه                     |
| ۷۵ | (۱) دسترسی به معصومان (علیهم السلام)          |
| ۷۵ | (۲) بی‌نیازی از غیر معصوم                     |
| ۷۶ | (۳) راویان دانشمند                            |
| ۷۶ | (۴) طرح پرسش‌ها و پاسخ‌های جدید               |
| ۷۷ | (۵) آموزش قواعد کلی                           |
| ۷۷ | (۶) بیج فرهنگ نوشتاری                         |
| ۷۷ | ویژگی‌های تاریخ حدیث اهل سنت                  |
| ۷۷ | (۱) محرومیت صد ساله در دوران طلایی تاریخ حدیث |
| ۷۸ | (۲) آسیب‌دیدگی حدیث                           |
| ۷۸ | (۳) مبانی اعتبار حدیث                         |
| ۷۸ | (۴) نگرش حاکمان وقت                           |
| ۷۹ | حدیث پژوهی در میان مستشرقان                   |
| ۸۱ | نظر خاورشناسان درباره تدوین حدیث              |
| ۸۲ | چکیده                                         |
| ۸۳ | پیش                                           |
| ۸۳ | مطالعه بیشتر                                  |
| ۸۴ | فصل دوم: دانش‌های اختصاصی قرآن                |
| ۸۶ | درس هشتم: دانش‌های اختصاصی قرآن (۱)           |
| ۸۶ | اهداف درس                                     |
| ۸۶ | ماهیت وحی                                     |
| ۹۱ | اعجاز قرآن                                    |
| ۹۱ | معنای معجزه                                   |
| ۹۱ | معجزه در اصطلاح                               |
| ۹۲ | شرایط معجزه                                   |
| ۹۴ | لزوم معجزه                                    |
| ۹۵ | تناسب در اعجاز                                |

## مقدمه

قرآن مرتبه‌ایی از علم الهی و جامع‌ترین، استوارترین و آخرین رهنمود خداوند برای دست‌یابی به صلاح و فلاح و سعادت دو جهان است. ویژگی‌های منحصر به فرد این کتاب بزرگ سبب گردیده است که نه تنها مسلمانان، بلکه دانشمندان ادیان و مذاهب دیگر نیز به دیده اعجاب به آن بنگرند و در صدد کشف رمز و رازها و مطالب ژرف، بدیع، هدایگر و سازنده آن برآیند.

حدیث نیز، میراث ارزشمند و گرانقدر رسول خدا(ص) و خاندان اوست. رسول خدا(ص)، از همان ابتدای بعثت خویش، همان به نوشتن حدیث داد و صحابه، سخنان رسول (ص) را هم‌پایه آیات شریف قرآنی می‌نگاشتند. همه ائمه (علیهم السلام) نیز که شاخه‌های درخت تنومند رسالت بودند، بر کتابت حدیث اصرار داشته و آن را باعث نشر مکتب اسلام می‌دانستند. به عنوان نمونه: عده‌ایی از مردم خراسان، روزی بر حضرت صادق(ع) وارد شدند، حضرت فرمود: «مرحباً یاخواننا البصریین» خراسانی‌ها گفتند: بصری‌ها چه خصوصیاتی داشتند؟ حضرت صادق(ع) فرمودند: بصری‌ها آنگاه که آمدند، با خود قلم و کاغذ آورده، حدیث ما را ضبط کردند.

در صحنه عمل باید نسبت به این دو منبع ارزشمند نیز توجه کافی داشت چرا که طبق حدیث ثقلین آن دو از هم جدا نمی‌شوند. در اینجا است که پس از مباحث قرآن، حدیث به میان می‌آید و از اهمیت مضاعفی نسبت به سایر علوم برخوردار می‌شوند.

هندسه دانش‌های قرآنی و حدیثی از جمله کتابی می‌شود که تا حدی توانسته است دورنمای کسی که نسبت به علوم مختلف در قرآن و حدیث می‌خواهد آگاهی پیدا کند، به صورت مختصر نشان دهد. در این زمینه کتابی جامع که بتواند مباحث اصلی علوم قرآن و حدیث را نشان دهد وجود ندارد اگرچه مقالاتی در بخشی از این مواضع به دست آمده که در ذیل مباحث، به آن‌ها اشاره شده است.

## ویژگی‌های این کتاب

در کتاب پیش‌رو، به منظور معرفی دورنمای از مباحث اصلی در حوزه قرآن و حدیث، در نظر گرفته شده است که به برخی از ویژگی‌های این مجموعه می‌توان اشاره کرد از جمله:

۱) بر اساس سرفصلی که برای گروه علوم قرآن و حدیث تدوین شده و از جمله جهت درس هندسه دانش‌های قرآنی و حدیثی وجود دارد سعی بر آن شده که به دانش‌های مشترک و اختصاصی طبق سرفصل این درس مطالب جمع‌آوری شود.

۲) در دو حوزه دانش‌های اختصاصی، می‌توان به دانش‌های اختصاصی قرآن و حدیث اشاره کرد که هر کدام به بخش‌های مختلفی تقسیم شده‌اند.